

ГЛОБАЛЬНИЙ ВИМІР КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНИ GLOBAL DIMENSION OF UKRAINE'S COMPETITIVENESS

УДК 339.923

<https://doi.org/10.32843/infrastruct42-5>

Дернова І.А.

к.е.н., доцент кафедри обліку та фінансів

Черкаський державний бізнес-коледж

Боровик Т.М.

старший викладач кафедри економіки, підприємництва та маркетингу

Черкаський державний бізнес-коледж

Кравченко Л.В.

викладач кафедри економіки, підприємництва та маркетингу

Черкаський державний бізнес-коледж

Dernova Iryna,

Cherkasy State Business-College

Borovyk Tetiana

Cherkasy State Business-College

Kravchenko Liana

Cherkasy State Business-College

Надзвичайно важливими для України є взаємодія зі світовою економічною спільнотою, побудова національної економіки через призму глобальних економічних вимірів. Україна має всі необхідні чинники та ресурси, щоб стати державою з високим показником конкурентоспроможності національної економіки та брати активну участь у процесах глобалізації. Для аналізу позиціонування України в глобальному просторі проведено дослідження сутнісних характеристик рейтингів та індексів, які оцінюють соціальну, економічну та політичну сфери в Україні, висвітлено сучасний стан конкурентоспроможності національної економіки, ідентифіковано місце національної економіки в міждержавних співставленнях. Визначено місце України у світі відповідно до компонент індексів глобальної конкурентоспроможності. Установлено особливості формування конкурентоспроможності української економіки та чинники, що актуалізуються в сучасних умовах.

Ключові слова: конкуренція, конкурентоспроможність, індекс глобальної конкурентоспроможності, рейтинг глобальної конкурентоспроможності, індикатори конкурентоспроможності, міжнародні рейтинги.

Чрезвычайно важными для Украины являются взаимодействие с мировым эконо-

номическим сообществом, построение национальной экономики через призму глобальных экономических измерений. Украина имеет все необходимые факторы и ресурсы, чтобы стать государством с высоким показателем конкурентоспособности национальной экономики и активно участвовать в процессах глобализации. Для анализа позиционирования Украины в глобальном пространстве проведено исследование существенных характеристик рейтингов и индексов, которые оценивают социальную, экономическую и политическую сферы в Украине, дана характеристика современного состояния конкурентоспособности национальной экономики, идентифицировано место национальной экономики в межгосударственных сопоставлениях. Определено место Украины в мире согласно с компонентами индексов глобальной конкурентоспособности. Установлены особенности формирования конкурентоспособности украинской экономики и факторы, которые актуализируются в современных условиях.

Ключевые слова: конкуренция, конкурентоспособность, индекс глобальной конкурентоспособности, рейтинг глобальной конкурентоспособности, индикаторы конкурентоспособности, международные рейтинги.

Ukraine's entry into the global space leads to the formation of the country's economic strategy and building an effective competitive environment, establishing stable economic ties with international partners, willingness to attract investments, etc. Compliance with the requirements of the global community and entry into the global space necessitates Ukraine's participation in global competitiveness ratings. As a result, Ukraine becomes open to international experts and interested agents of market relations. Determining Ukraine's place in the world rankings and the impact of external evaluation results on the formation of Ukraine's economic strategy determines the relevance of the study. The article deals with the essence of competition in the conditions of global markets and the specificity of the state's competitiveness. It is determined that one way of comprehensive assessment of the economies of countries is to participate in world rankings, which are formed on the basis of statistical and publicly available data as a result of a global survey of experts, analytical agencies, leading research institutes and organizations. The related competitiveness ratings are calculated annually by the World Economic Forum – Global Competitiveness Index and the Institute for Management Development in Switzerland IMD - Global Competitiveness Rating and Digital Competitiveness Index. The dynamics of the Global Competitiveness Index according to the rating 1–7 and according to the methodology 4.0 are analyzed and the factors that influenced the formation of the specified rating are identified. The indicators that form the digital competitiveness rating and how the sub-indicators affect the final results have been evaluated. Ukraine's place in the ranking of global competitiveness is determined. The expediency of determining the level of economic development of the country through participation in global competitiveness ratings is substantiated, the expediency of using independent evaluation in formulating state policy and determining the actions of the government to improve the competitiveness of the national economy are emphasized. The need for further research on Ukraine's competitiveness was also emphasized.

Key words: competition, competitiveness, global competitiveness index, global competitiveness rating, competitiveness indicators, international ratings.

Постановка проблеми. Суспільний розвиток країн сьогодні формується під впливом глобалізаційних зрушень та процесів економічної інтеграції. Саме тому визначення рівня конкурентоспроможності України та посилення її конкурентних переваг на світовому і міжнародному ринках є пріоритетним завданням формування економічної стратегії держави. Необхідність усебічного дослідження проблем конкурентоспроможності української економіки зумовлена багатоаспектністю даного явища та динамічним розвитком світового господарства. Як наслідок, висвітлення різних аспектів конкурентоспроможності національної економіки в контексті глобальних вимірів потребує детальних досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В останній час значну кількість наукових дослід-

жень присвячено питанням конкурентоспроможності як економічної категорії, а також як напряму підвищення конкурентних позицій національної економіки. Теоретичні положення конкуренції закладено в працях класиків: П. Друкера, І. Ансоффа, Ф. Котлера, Ф. Гаєка, М. Портера [1]. У вітчизняній науковій спільноті виділилося декілька напрямів досліджень. Зокрема, З. Борисенко [2], Г. Филіук, О. Костусєєва, Т. Щербакова. В. Лагутін [3] приділяють увагу державній конкурентній політиці. Дослідженню конкурентоспроможності підприємств на вітчизняних та міжнародних ринках присвячено роботи С. Клименко, Л. Піддубної, Т. Омеляненко, О. Фурманюк, С. Бондаренко, В. Дикань. Різним аспектам конкурентоспроможності національної економіки присвячено праці сучасних українських дослідників

Б. Кваснюка, Н. Тарнавської, О. Побережець, З. Варналія, Н. Канищенко, В. Липова [4]. Окремо доцільно виділити науковців, що досліджують міжнародну конкурентоспроможність в умовах глобалізації, серед яких – Л. Антонюк, О. Шнипко, О. Швиданенко, Ю. Уманців, Ю. Полунев [5] та місце України в міжнародних рейтингах щодо оцінювання різних аспектів функціонування держави – К. Кириченко [6], Н. Кухарська, А. Єріна, А. Тищенко, Н. Марченко, І. Манцуров [7] тощо.

Постановка завдання. Метою дослідження є розгляд підходів до визначення сутності економічної категорії «конкурентоспроможність», окреслення чинників, які є підставою для такого виміру, а також дослідження місця України в глобальних рейтингах конкурентоспроможності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вхідження України в глобальний простір та активізація транскордонного руху капіталів викликають посилену увагу міжнародної спільноти, у тому числі потенційних інвесторів, що вимагає впорядкування національної економіки відповідно до світових критеріїв економічної сталості. Розглядаючи сутність конкуренції, варто звернути увагу на основні напрями дослідження М. Портера, який у глобальному контексті виділив два типи галузевої міжнародної конкуренції: мультивнутрішні галузі, які мають внутрішню конкуренцію в розрізі окремої країни, та глобальні галузі. Глобальною є «галузь, в якій конкурентна позиція фірми в одній країні багато в чому залежить від її положення в інших країнах, і навпаки» [1, с. 332]. На думку Портера, ключові відмінності між двома типами галузей полягають у тому, що міжнародна конкуренція в мультивнутрішніх галузях є необов'язковою, фірми самостійно приймають рішення про конкурсування на зовнішніх ринках, натомість конкуренція в глобальних галузях неминуча. Один із творців антимонопольної політики України З. Борисенко вважає, що «найбільш ефективним механізмом управління економікою є захист конкуренції». У своїх дослідженнях він неодноразово наголошує на реформуванні конкурентної політики з метою ефективних змін у конкурентному середовищі, що є однією з основних умов здійснення інвестицій в Україну [2]. На формування конкурентної політики держави, на думку В. Лагутіна, з позицій розвитку національної економіки одним із пріоритетних завдань має стати підвищення конкурентоспроможності національних товаровиробників на внутрішньому й зовнішньому ринках [3, с. 30]. В. Липов відзначає, що «у сучасному світі конкуренція мікроекономічних суб'єктів перетворюється на інструмент глобальної конкуренції держав...», а «результат фіксується місцем країни в глобальній економіці» [4, с. 22]. Узагальнюючи думку вчених, доходимо висновку, що ефективним інструментом побудови економічних відносин

у світовому вимірі виступає конкуренція. А здатність інституційних суб'єктів ринкової економіки до конкуренції виражається через поняття конкурентоспроможності, у тому числі й через відповідність товарів вимогам ринку та можливості їх продажу на внутрішньому, зовнішньому, глобальному ринках. Доцільно розглянути дефініцію «конкурентоспроможність» через призму глобальних вимірів.

Сучасний стан національної економіки вимагає комплексної та ґрунтовної оцінки здатності до конкуренції в умовах глобальних ринків. Міжнародна спільнота, розглядаючи Україну як потенційного реципієнта інвестицій та контрагента господарських відносин, хоче мати достовірну інформацію про державу-партнера, щоб уникнути потенційних ризиків та налагодити перспективну співпрацю. Концепція конкурентоспроможності країни має свою специфіку, оскільки країни не можуть зникнути під впливом міжнародної конкуренції так, як зникають неконкурентоспроможні компанії [5, с. 30]. Зазначені позиції дослідників дають можливість окреслити сутність та значення глобального виміру конкурентоспроможності, що відображає взаємодію суб'єктів ринкових відносин у глобальному конкурентному середовищі та їх боротьбу за здобуття конкурентних переваг на світових ринках, акумулюючи трудовий, ресурсний потенціал та капітал.

Для оцінки конкурентоспроможності економіки країни застосовується цілий спектр індикаторів, які відображають економічні, політичні соціальні чинники та їхній вплив на соціально-економічну сферу. Для визначення місця та ролі країни в глобальному економічному просторі, визначення її конкурентної позиції та оцінки конкурентоспроможності національної економіки світовою спільнотою розроблено низку рейтингів. Формування рейтингу здійснюється на підставі загальнодоступних статистичних даних і результатів глобального опитування із залученням експертів, аналітичних відомств, провідних дослідницьких інститутів і організацій.

Окремі автори надають значення міжнародним рейтингам та індексам у межах оцінювання рівня ефективності трансформаційних процесів у державі та справедливо зазначають, що вони є цілком інформативними та релевантними, оскільки відображають напрям тренду державних перетворень [6, с. 19]. І. Манцуров, розглядаючи перспективи інтеграції до європейської економічної спільноти, наголошує, що такі «перспективи значною мірою залежать від місця та ролі країни в глобальному економічному просторі, які, своєю чергою, визначаються поточними конкурентними позиціями країни та, що більш важливо, її здатністю забезпечувати умови для довгострокової конкурентоспроможності національної економіки» [7, с. 27]. Одним із найзручніших і найефективніших інструментів визначення конкурентоздатності держави є аналіз

її позицій у глобальних рейтингах конкурентоспроможності. Це дає змогу оцінити поточний стан відносин країни з іншими, виокремити сильні та слабкі боки її економіки, а також знайти шляхи посилення конкурентних переваг [8, с. 24].

Нині Україна значиться у двох рейтингах глобальної конкурентоспроможності: за показником економічної конкурентоспроможності – в індексі глобальної конкурентоспроможності (IGC), що розраховується за методикою Всесвітнього економічного форуму (World Economic Forum), та в рейтингу конкурентоспроможності країн світу (WCY) за версією Міжнародного інституту управлінського розвитку в Швейцарії (IMD).

Індекс глобальної конкурентоспроможності Всесвітнім економічним форумом для України розраховується з 1996 р., до якого включено 141 країна світу. Оцінювання здійснюється за 12 основними компонентами, що формують конкурентоспроможність країни, які визначаються на підставі 114 економічних індикаторів. У 2019 р. Україна посіла 85-е місце в рейтингу серед 141 країни світу, що погіршило позицію країни в рейтингу на дві позиції за рахунок макроекономічної стабільності (-2,0), якості інститутів (-1,6) та динамічності бізнесу (-1,9), опустившись до показника трирічної давнини. За всі роки Україна, беручи участь у рейтингу, не піднімалася вище 68-го місця зі 125 країн у 2005 р. Згідно з оціночними судженнями експертів стосовно базових показників (1–7), прослідкуємо, як змінювалися позиції України в даному рейтингу (табл. 1).

Огляд показників ефективності в динаміці свідчить про економічну стабільність країни, незважаючи на поодинокі випадки зниження показників.

Відносно високі позиції Україна утримує за рахунок охорони здоров'я та початкової освіти (6,0 за результатами 2016–2018 рр.), вищої освіти та професійної підготовки (5,1), розміру внутрішнього ринку (4,5). Оскільки у 2017 р. було змінено методу визначення Індексу глобальної конкурентоспроможності, яка унеможливорює порівняння аналізованих показників, відобразимо детермінанти рейтингу за 2019 р. (методологія 4.0) на рис. 1.

Згідно з проведеним аналізом соціально-економічної системи за показником Індексу глобальної конкурентоспроможності у 2019 р. Україна залишилася на рівні 2018 р. (57 балів), але за окремими показниками є позитивні тенденції. За показником «Інститути» українська економіка впродовж 2017–2019 рр. демонструє тенденцію до зростання (+1,6 бали та 104-е місце), що свідчить про сталий інституційний розвиток країни. Також наявна тенденція до поліпшення за показниками розвитку інфраструктури (+0,2 бали та 57-е місце); впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (+0,9 бали та 78-е місце); макроекономічної стабільності (+2 бали та 133-є місце) та показником «знання і навички» (+1 бал та 44-е місце). Стан товарних ринків у звітному періоді мав позитивну тенденцію (+1,2 бали та 57-е місце). Це пояснюється підвищенням внутрішньої конкуренції та конкуренції на ринку послуг (+4,9 бали та 64-е місце), диспозитивним впливом податків та субсидій на конкуренцію (+3,4 бали та 104-е місце), збільшенням частки ринку (+3,6 бали та 89-е місце), нетарифними бар'єрами (+4,1 бали та 91-е місце). Також тенденцію до зростання має ринок праці (+1,9 бали та 59-е місце) і вітчизняний ринок (+0,3 бали та 47-е місце). За показником

Таблиця 1

Місце й оцінка (1–7) України в Індексі глобальної конкурентоспроможності за 2010–2018 рр.

Індекс глобальної конкурентоспроможності	2010–2011	2011–2012	2012–2013	2013–2014	2014–2015	2015–2016	2016–2017	2017–2018
Місце України в рейтингу	89/139	82/142	73/144	84/148	76/144	79/140	85/138	81/137
Оцінка (1–7)	3,90	4,00	4,14	4,05	4,14	4,0	4,00	4,11
<i>Основні вимоги</i>	3,9	4,2	4,4	4,3	4,4	4,1	4,0	4,2
Інститути	3,0	3,0	3,1	3,0	3,0	3,1	3,0	3,2
Інфраструктура	3,8	3,9	4,1	4,1	4,2	4,1	3,9	3,9
Макроекономічна стабільність	3,2	4,2	4,4	4,2	4,1	3,1	3,2	3,5
Охорона здоров'я та початкова освіта	5,7	5,6	5,8	5,8	6,1	6,1	6,0	6,0
<i>Підвищення ефективності</i>	4,0	4,0	4,1	4,0	4,1	4,1	4,0	4,1
Вища освіта та професійна підготовка	4,6	4,6	4,7	4,7	4,9	5,0	5,1	5,1
Товарний ринок	3,5	3,6	3,8	3,8	4,0	4,0	4,0	4,0
Ринок праці	4,5	4,4	4,4	4,2	4,1	4,3	4,2	4,0
Фінансовий ринок	3,3	3,4	3,5	3,5	3,5	3,2	3,0	3,1
Технологічна готовність	3,4	3,5	3,6	3,3	3,5	3,4	3,6	3,8
Обсяг ринку	4,5	4,5	4,6	4,6	4,6	4,5	4,4	4,5
<i>Інновації та складні чинники</i>	3,3	3,3	3,4	3,4	3,4	3,6	3,5	3,5
Динамічність бізнесу	3,5	3,5	3,7	3,7	3,7	3,7	3,6	3,7
Інноваційний потенціал	3,1	3,1	3,2	3,0	3,2	3,4	3,4	3,4

Джерело: складено авторами за даними [9, с. 334; 10, с. 356; 11, с. 354; 12, с. 376; 13, с. 372; 14, с. 355; 15, с. 351; 16, с. 296]

Рис. 1. Рейтинг України згідно з Індексом глобальної конкурентоспроможності у 2019 р.

Джерело: складено авторами за даними [17, с. 586–588]

динамічності бізнесу спостерігається також незначне поліпшення (+1,9 бали та 85-е місце).

Окремі індикатори мають негативну тенденцію, зокрема показник здоров'я (–6,4 бали) опустився в рейтингу на сім позицій, до 101-го місця у результаті скорочення тривалості життя; показник фінансової системи (–6,4 бали та 136-е місце) за рахунок погіршення показників кредитування приватного сектору (–47,5 бали та 76-е місце).

Пов'язаним є дослідження Інституту управлінського розвитку в Швейцарії IMD, яким визначаються рейтинги серед 63 країн світу: світової

конкурентоспроможності (World Competitiveness), світової цифрової конкурентоспроможності (World Digital Competitiveness).

В основу рейтингу світової конкурентоспроможності країн закладено близько 333 критеріїв за чотирма ключовими аспектами економічного життя країни: стан економіки, ефективність уряду, стан ділового середовища, стан інфраструктури. Місце України у цьому рейтингу представлено на рис. 2.

Найбільшим досягненням країни було 49-е місце в 2013 та 2014 рр. (індекс 54,234–2013 р.),

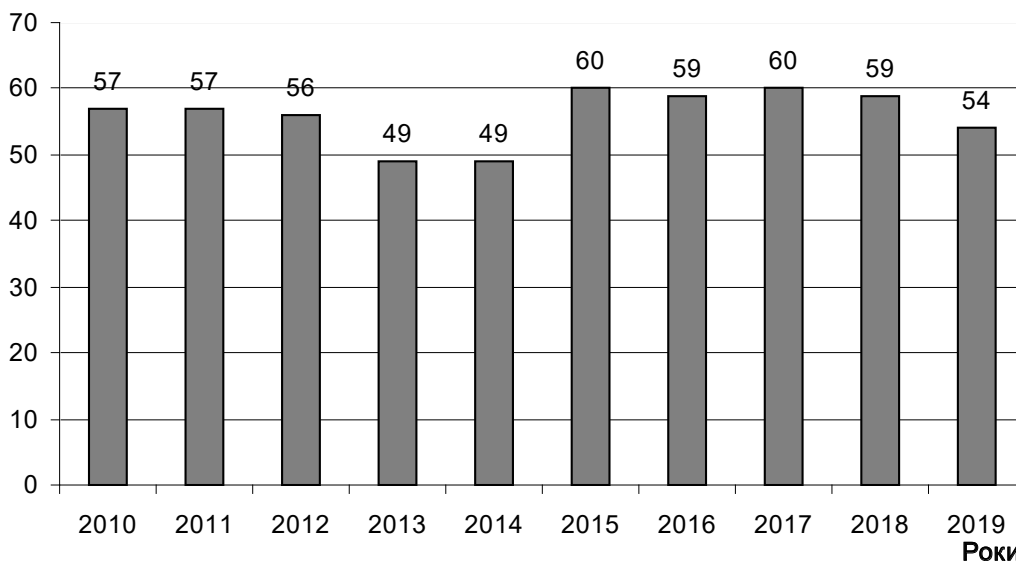

Рис. 2. Місце України в рейтингу глобальної конкурентоспроможності за версією IMD

Джерело: складено авторами за даними [18]

проте в наступні п'ять років ситуація погіршилася і лише в 2019 р. Україна посіла 54-е місце, піднявшись у рейтингу на п'ять позицій. Серед чинників, що знижують місце України в рейтингу, експерти називають неефективність уряду.

Рейтинг цифрової конкурентоспроможності включає критерії для оцінки здатності країн впроваджувати та вивчати технології, що сприяють трансформації урядової діяльності, бізнес-моделі та у цілому суспільства (табл. 2).

Індекс цифрової конкурентоспроможності України у 2019 р. становив 55,255, перемістившись в рейтингу на 60-е місце, з найбільшими прогалинами в частині розвитку науки та рівня освіти, вважають дослідники. На формування рейтингу визначальний вплив мали субіндикатори. Індикатор «знання» – 40-е місце, у т.ч. субіндикатори: «здібність» – 57-е; «підготовка та освіта» – 21-е; «наукова концентрація» – 41-е місце. Індикатор «технології» – 61-е місце, у т.ч. субіндикатори: «регулювання» – 54-е; «капітал» – 62-е; «розвиток технологій» – 60-е. Індикатор «майбутня готовність» – 61-е місце, у т.ч. субіндикатори: «адаптивність» – 59-е; «бізнес-активність» – 45-е; «ІТ інтеграція» – 61-е місце. У динаміці спостерігається дуже негативна тенденція щодо зниження місця країни в усіх без винятку рейтингових позиціях.

Висновки з проведеного дослідження. Із наведеного можна зробити висновок, що саме конкуренція є потужним стимулом розвитку економіки будь-якої країни. Доведено часом, що оцінка країн за різними показниками конкурентоспроможності та визначення їх рейтингу є одним з інструментів формування державної політики та визначення подальших дій уряду щодо підвищення конкурентоспроможності національної економіки. Через рейтинг оцінюється здатність держави до створення конкурентного середовища та сприятливих умов для ведення бізнесу. Подальші дослідження лежать у площині порівняльного аналізу досліджень глобальної конкурентоспроможності, що проводяться світовими організаціями та міжнародними експертами з метою виявлення протиріч.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Портер М. Конкурентная стратегия: методика анализа отраслей и конкурентов. Москва : Альпина Бизнес Букс. 2005, 454 с.

2. Борисенко З.М. Конкурентна боротьба. *Дзеркало тижня*. 2020. Вип. 27 грудня – 10 січня (№ 50). URL: https://dt.ua/zerovit/konkurentna-borotba-334082_.html (дата звернення: 17.01.2020).

3. Лагутін В.Д. Конкурентна політика держави: механізм реалізації. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2016. № 4. С. 22–37.

4. Липов В.В. Конкурентна стратегія розвитку України в умовах глобалізації. *Економіка України*. 2018. № 3. С. 21–35.

5. Полунєєв Ю.В. Технологія економічного прориву: конкурентоспроможність країни та визначення стратегічних орієнтирів. *Демографія та соціальна економіка*. 2008. № 2. С. 29–41.

6. Кириченко К.І. Міжнародні рейтинги й індекси в системі оцінювання рівня соціальних, економічних і політичних трансформацій в Україні. *Управління розвитком*. 2017. № 1–2. С. 18–26. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Uproz_2017_1-2_5.pdf (дата звернення: 11.02.2020).

7. Манцуров І., Нестеренко В. Формування державної стратегії розвитку підприємництва на основі міжнародних рейтингів конкурентоспроможності. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2010. № 2. С. 27–43. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknteu_2010_2_4. (дата звернення: 11.02.2020).

8. Севрук І.М., Тропиніна А.С. Конкурентоспроможність національної економіки в умовах глобалізації. *Бізнес Інформ*. 2019. № 5. С. 20–28.

9. The Global Competitiveness Report 2010–2011. URL: <https://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2010-2011>. (дата звернення: 09.03.2020).

10. The Global Competitiveness Report 2011–2012. URL: <https://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2011-2012> (дата звернення: 09.03.2020).

11. The Global Competitiveness Report 2012–2013. URL: <https://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2012-2013> (дата звернення: 09.03.2020).

12. The Global Competitiveness Report 2013–2014. URL: <https://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2013-2014> (дата звернення: 09.03.2020).

13. The Global Competitiveness Report 2014–2015. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2014-15.pdf (дата звернення: 09.03.2020).

14. The Global Competitiveness Report 2015–2016. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2015-16.pdf (дата звернення: 09.03.2020).

Таблиця 2

Місце України в рейтингу цифрової конкурентоспроможності за 2015–2019 рр.

Індикатори	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Загальний показник	54	50	59	59	60	58	60
Знання	35	29	40	44	45	39	40
Технології	58	58	60	60	62	61	61
Майбутня спрямованість	57	58	61	61	61	61	62

Джерело: складено авторами за даними [19, с. 162–163]

15. The Global Competitiveness Report 2016–2017. URL: <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2016-2017-1> (дата звернення: 09.03.2020).

16. The Global Competitiveness Report 2017–2018. URL: <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2017-2018-1> (дата звернення: 09.03.2020).

17. The Global Competitiveness Report 2019. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf (дата звернення: 09.03.2020).

18. Рейтинг стран мира по уровню глобальной конкурентоспособности по версии IMD. *Гуманитарный портал*. URL: <https://gtmarket.ru/ratings/the-imd-world-competitiveness-yearbook> (дата звернення: 04.04.2020).

19. IMD World Digital Competitiveness ranking. URL: <https://www.imd.org/wcc/world-competitiveness-center-rankings/world-digital-competitiveness-rankings-2019/> (дата звернення: 30.03.2020).

REFERENCES:

1. Porter M. (2005), *Competitive Strategy: A Method for Analyzing Industries and Competitors*. Moscow, Alpina Business Books. 2005, 454 pp.

2. Borisenko Z. (2020) Competition. *The mirror of the week* from https://dt.ua/zepovit/konkurentnaborotba-334082_.html (accessed 17 January 2020).

3. Lagutin, V. (2016). State competition policy: a mechanism for implementation. *Bulletin of the Kyiv National University of Trade and Economics*, (4), 22–37.

4. Lipov, V.V. (2018). Competitive strategy of Ukraine's development in the conditions of globalization. II Initial bases of geo-economic analysis and forecasting of Ukraine's development strategy in the conditions of globalization. *Economy of Ukraine*, (3), 21–35.

5. Poluneev, Yu.V. (2008). Economic breakthrough technology: the country's competitiveness and strategic benchmarks. (2), 27–41.

6. Kirichenko, K.I. (2017). International ratings and indices in the system of assessment of the level of social, economic and political transformations in Ukraine. *Development Management*, (1-2), 18–26. from http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Uproz_2017_1-2_5.pdf (accessed 11 February 2020).

7. Mantsurov, I., & Nesterenko, V. (2010). Formation of the state strategy of business development on the basis of international competitiveness ratings. *Bulletin of the Kyiv National University of Trade and Eco-*

nomics, (2), 27–43. from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknteu_2010_2_4/ (accessed 11 February 2020).

8. Sevruk, I.N., & Tropinina, A.S. (2019). Competitiveness of national economy in the conditions of globalization. *Business Inform*, (5 (496)).

9. The Global Competitiveness (2010–2011). Report. Retrieved 09/03/2020, from <https://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2010-2011>. (accessed 09 March 2020).

10. The Global Competitiveness (2011–2012). Report. Retrieved 09/03/2020, from <https://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2011-2012>. (accessed 09 March 2020).

11. The Global Competitiveness (2012–2013). Report. Retrieved 09/03/2020, from <https://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2012-2013>. (accessed 09 March 2020).

12. The Global Competitiveness (2013–2014). Report. Retrieved 09/03/2020, from <https://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2013-2014>. (accessed 09 March 2020).

13. The Global Competitiveness (2014–2015). Report. Retrieved 09/03/2020, from http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2014-15.pdf. (accessed 09 March 2020).

14. The Global Competitiveness (2015–2016). Report. Retrieved 09/03/2020, from http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2015-16.pdf. (accessed 09 March 2020).

15. The Global Competitiveness (2016–2017). Report. Retrieved 09/03/2020, from <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2016-2017-1>. (accessed 09 March 2020).

16. The Global Competitiveness (2017–2018). Report. Retrieved 09/03/2020, from <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2017-2018-1>. (accessed 09 March 2020).

17. The Global Competitiveness (2019). Report. Retrieved 09/03/2020, from http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf (accessed 09 March 2020).

18. IMD Global Competitiveness Rating. Humanitarian portal. (2019). Report. Retrieved 09/03/2020, from <https://gtmarket.ru/ratings/the-imd-world-competitiveness-yearbook> (accessed 04 April 2020).

19. IMD World Digital Competitiveness ranking. (2019). Report. Retrieved 09/03/2020, from <https://www.imd.org/wcc/world-competitiveness-center-rankings/world-digital-competitiveness-rankings-2019/> (accessed 30 March 2020).